

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

26 november 2001

GEDACHTEWISSELING

**over de vierde ministeriële conferentie van de Wereldhandelsorganisatie in Doha, Qatar,
met de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Freddy Sarens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

de heren Peter De Ridder, Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Johan Sauwens.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh.

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid	4
Startnota en oprichting van een Vlaamse WHO-werkgroep	4
Het principe van de ruime onderhandelingsagenda	4
Landbouw : defensieve belangen	4
Diensten : offensieve en defensieve belangen	5
Conclusies van de Vlaamse WHO-werkgroep	5
Het uiteindelijke Vlaamse regeringsstandpunt	5
Vertegenwoordiging van Vlaanderen in Doha	6
II. Vragen en opmerkingen van de leden	6
II.1. Tussenkomst van de heer Stefaan Platteau	6
II.2. Tussenkomst van de heer Frans Ramon	6
II.3. Tussenkomst van de heer Freddy Sarens	7
II.4. Tussenkomst van de heer Patrick Hostekint	7
II.5. Afsluitende bemerkingen	8
III. Replieken van de minister	8
bijlage 1 : Standpuntbepaling over de op te maken agenda van de onderhandelingen in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WHO), naar aanleiding van de ministeriële conferentie van de WHO van 9 tot 13 november in Doha, Qatar	13
bijlage 2 : Brief aan de federale minister van Buitenlandse Zaken, de heer Louis Michel, houdende mededeling van het standpunt van de Vlaamse regering betreffende de agenda, aandachtspunten en randvoorwaarden	31

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op datum van donderdag 8 november 2001 van gedachten gewisseld over de mogelijke uitkomsten, de potentiële betekenis en de eventuele implicaties voor Vlaanderen van de op til zijnde, vierde ministeriële conferentie van de Wereldhandelsorganisatie in Doha (Qatar). Dienaangaande werd een inleidende toelichting verstrekt door de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid. Gezien het belang van de diverse bestreken domeinen kwam de commissie daarnaast ook unaniem tot de conclusie dat het WHO-gebeuren voortaan op een wat meer regelmatige en gestructureerde manier diende te worden opgevolgd. Conclusie waar ook de minister zich volledig kon in terugvinden. Hij zegde dienaangaande dan ook toe de nodige instructies te zullen geven aan zijn diensten.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER PAUL VAN GREMBERGEN, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN, AMBTENARENZAKEN EN BUITENLANDS BELEID

– Startnota en oprichting van een Vlaamse WHO-werkgroep

Bij wege van algemene situering van het dossier, verklaart minister Paul Van Grembergen dat de Vlaamse regering op 15 juni jongstleden kennis heeft genomen van een informatieve nota over de stand van zaken betreffende de landbouw- en dienstensector en betreffende de voorbereiding van de ministeriële conferentie in Doha, Qatar.

Op grond daarvan kreeg de minister die toenmaals bevoegd was voor Buitenlands Beleid, van de Vlaamse regering de opdracht een Vlaamse werkgroep samen te stellen om de conferentie voor te bereiden en alle taken die eruit voortvloeien uit te voeren.

De werkgroep in kwestie werd op 29 juni laatstleden geïnstalleerd en bestaat uit vertegenwoordigers van alle Vlaamse ministers en administraties. Tijdens die installatievergadering bleek al onmiddellijk dat de Vlaamse regering haar belangen wel degelijk met grote omzichtigheid zou moeten afwegen. Daarnaast moest de Vlaamse regering ook een standpunt innemen voor de federale onderhandelingen, wat dan weer gevolgen zou hebben voor de

onderhandelingen op Europees niveau en in de Wereldhandelsorganisatie (WHO) zelf. Men sprak af dat de werkgroep de volgende keer zou samenkomen eind augustus of begin september, vooral om de voorgestelde Vlaamse belangen en het voorgesteld standpunt voor een eerste keer te evalueren.

– Het principe van de ruime onderhandelingsagenda

Zowel het Vlaams Parlement als de toenmalige minister bevoegd voor Buitenlandse Handel hadden al duidelijk gemaakt dat ze voorstander waren van het standpunt dat werd ingenomen door de Europese Unie : er moest met name een ruime agenda komen voor de toekomstige WHO-onderhandelingsronde, omdat de Europese Unie in verschillende sectoren respectievelijk defensieve dan wel offensieve belangen heeft. Het komt er daarbij dus op aan om die defensieve en offensieve punten zoveel mogelijk tot een evenwichtig geheel samen te smeden.

Zo is bijvoorbeeld landbouw in de Europese Unie nog altijd heel belangrijk. De bescherming van de landbouw wordt internationaal echter fel gecontesteerd. Als de WHO-agenda beperkt wordt tot landbouw, wordt de Europese Unie de facto in een defensieve positie gedrongen waardoor voor haar meteen ook alle onderhandelingsruimte verdwijnt.

Totnogtoe is er in de WHO geen consensus over de agenda. De enige zekerheid is de zogenaamde "built-in agenda" : d.w.z. verplichte onderhandelingen over diensten en landbouw. De onderhandelingsprocedure daarover start dus sowieso automatisch, en dat met of zonder ministeriële conferentie. In maart van vorig jaar werd wel een akkoord bereikt over de onderhandelingsvoorbereidingen die nog lopen tot maart van volgend jaar.

– Landbouw : defensieve belangen

De minister laat daarbij opmerken dat het Vlaamse landbouwbelang hoogstwaarschijnlijk gelijk loopt met dat van de Europese Unie. Volgens hem komt dat erop neer dat een deel van de Europese landbouwinzichten gelijklopen met het Vlaamse standpunt, dit meer bepaald omwille van het belang van de landbouw voor de werkgelegenheid, het inkomen en het BNP. Het gaat hier dus om defensieve belangen, met uitzondering evenwel van enkele exportproducten bestemd voor Centraal- en Oost-Europa. Bij dat laatste gaat het dan specifiek om

runds- en varkensvlees, pluimvee- en sierteeltproducten, en ten slotte groenten en fruit.

– *Diensten : offensieve en defensieve belangen*

De situatie van de dienstensector ligt complexer. De bevoegde administraties en de Vlaamse NGO's en ondernemingen hebben zowel offensieve als defensieve belangen. De offensieve belangen vindt men vooral terug in de subsector maritieme dienstverlening. Voorbeelden daarvan zijn het bevaarbaar houden van waterwegen en milieuconsultancy. Deze diensten moeten toegang krijgen tot de buitenlandse markten.

De defensieve belangen bevinden zich in de subsector culturele diensten, inclusief audiovisuele diensten. Waarbij de minister erop wijst dat bepaalde van die diensten alleen maar kunnen voortbestaan mits een zekere overheidstussenkomst toegestaan blijft. Het standpunt van de Vlaamse en Franse Gemeenschap ter zake verschilt inhoudelijk niet.

Er is wel een meningsverschil over de aanpak, want de Franse Gemeenschap sluit zich aan bij de visie van Frankrijk en Canada dienaangaande. Onder impuls van Québec wil de Franstalige wereld daarover niet praten in de WHO vooraleer buiten de WHO – meer bepaald in de Unesco – een definitie wordt geformuleerd over culturele diversiteit. Dat debat binnen de Unesco zou moeten leiden tot een specifiek verdrag dat de handel in culturele diensten regelt.

Vlaanderens houding is genuanceerder omdat de Franse Gemeenschap geen rekening lijkt te houden met andere factoren zoals de export van andere diensten en goederen. Vlaanderen neemt 76 procent van de totale Belgische export voor zijn rekening. Vlaanderen moet dus zowel op zijn defensieve als zijn offensieve belangen in de dienstensector letten, én op (de perceptie van) zijn internationale positie. Vlaanderen moet met andere woorden enige afstand bewaren ten aanzien van de Franstalige landen, geleid door Frankrijk. Als het Vlaamse standpunt te dicht bij dat van de Franse Gemeenschap zou aanleunen, dreigt zulks als consequentie te hebben dat heel België door de buitenwereld als een Franstalig land beschouwd zou worden.

Een andere reden waarom België een afwijkende houding moet aannemen, ligt vervat in het feit dat Nederland, Groot-Brittannië en de Scandinavische landen zich verzetten tegen elke bijzondere behandeling voor de culturele diensten. Nederland en de Scandinavische landen vertegenwoordigen welis-

waar kleine taalgebieden, maar zijn door en door anglofiel. Vlaanderen moet daarom dus een eigen standpunt en positie innemen.

– *Conclusies van de Vlaamse WHO-werkgroep*

De minister vervolgt daarop dat de Vlaamse werkgroep voltallig is samengekomen op 17 en 28 september jongstleden. Toen werd een ontwerp van regeringsstandpunt vastgelegd (zie bijlage 1) en vervolgens ingediend bij de Vlaamse regering. Op 5 oktober van dit jaar besliste de Vlaamse regering dat ze voorstander is van een nieuwe onderhandelingsronde over de verdere vrijmaking van de wereldhandel met een agenda die ruimer is dan de twee dwingende thema's, zijnde landbouw en diensten.

– *Het uiteindelijke Vlaamse regeringsstandpunt*

Ook de Vlaamse regering heeft daarna haar standpunt bepaald betreffende de agenda, aandachtspunten en randvoorwaarden. In een brief van de secretaris van de Vlaamse regering werd dat standpunt meegedeeld aan de federale minister van Buitenlandse Zaken. Die brief, geschreven door de bevoegde kabinetschef van de minister-president, zal bezorgd worden aan de commissieleden (zie bijlage 2).

Mobiliteit, infrastructuur en energie moeten toegevoegd worden aan de agenda van de WHO. Welzijn en gezondheidszorg mogen er niet aan toegevoegd worden. Inzake cultuur en media behoudt de Vlaamse regering het geldende mandaat van de EU-Ministerraad van 26 oktober 1999. Onderwijs en vorming staan eveneens op de agenda omdat deze als diensten tot de zogenaamde built-in agenda behoren. Toerisme moet als horizontaal agenda-punt behandeld worden. Landbouw komt uiteraard op de agenda terecht.

Voorts formuleert de Vlaamse regering in haar brief een aantal algemene overwegingen. Zo vraagt de Vlaamse regering aandacht voor de arbeidsnormen : arbeidskwaliteit is prioritair. Culturele diversiteit is en blijft een noodzaak, en ook leefmilieu en ontwikkelingsbeleid dienen aan de agenda toegevoegd te worden. Ten slotte wordt in algemene zin aandacht gevraagd voor de werking van de WHO, discussiepunt waarover de meningen momenteel zeer uiteenlopen.

In uitvoering van die regeringsbeslissing, heeft de Vlaamse overheid op 8 oktober laatstleden tevens haar opmerkingen meegedeeld bij het eerste zoge-

naamde "Harbinson-ontwerp" van ministeriële verklaring ter afsluiting van de conferentie. De tweede versie dateert van 27 oktober en daarop hebben de Europese Commissie en de lidstaten van de EU reeds gereageerd. De EU heeft verklaard geen voorstellen voor verdere liberalisering van overheidsdiensten of aanverwante (zoals onderwijs en welzijnszorg) in te dienen. Zij houdt vast aan de bescherming van culturele diensten, met inbegrip van de audiovisuele.

– *Vertegenwoordiging van Vlaanderen in Doha*

Tot slot deelt de minister mee dat de Vlaamse overheid in Doha vertegenwoordigd wordt door twee personen, die volwaardig deel uitmaken van de Belgische delegatie. Er nemen overigens ook een vertegenwoordiger van de Franse Gemeenschap en een van het Waalse Gewest aan de bijeenkomst deel. Afsluitend herhaalt hij eveneens dat in Doha zelf nog niet over de diverse aangehaalde themata zal worden onderhandeld, in de eigenlijke zin van dat woord. Er dient in Qatar immers enkel een agenda te worden vastgelegd waarover dan in de komende jaren de inhoudelijke onderhandelingen zullen worden gevoerd.

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN

II.1. Tussenkost van de heer Stefaan Platteau

De heer Stefaan Platteau vindt het thema "wereldhandel" een zeer ruim onderwerp, dat zich potentieel zelfs leent tot oeverloze discussies. Zijn fractie is alvast tevreden met de efficiënte wijze waarop de Vlaamse regering heeft meegewerkt aan de voorbereiding van de WHO-conferentie. Hij vindt het uitstekend dat het Vlaamse standpunt daarin doorklinkt. Ook de verruiming van de agenda, die eerst beperkt was tot diensten en landbouw, is een goede zaak. Het lid meent dat handelsrelaties iedereen ter wereld ten goede komen, in het bijzonder ook de zwaksten. Maar een goed functionerende wereldhandelsorganisatie moet wel oog hebben voor meer dan alleen het eigen gewin. In een goede voorbereiding moet ook het ethische aan bod komen.

De VS gaven reeds het voorbeeld met de oprichting van NAFTA. Mexico heeft een veel lagere levensstandaard dan de twee andere NAFTA-leden, maar het land beseft dat het baat heeft bij deze vrijhandelsovereenkomst. De vrees dat bij vrijhandel de zwakkeren door de sterkeren zullen verplet-

terd worden, is onterecht als van meet af aan met de zwaksten rekening wordt gehouden. De heer Platteau prijst ten slotte de nauwgezette en tijdige aanpak.

II.2. Tussenkost van de heer Frans Ramon

De heer Frans Ramon verklaart het niet geheel eens te kunnen zijn met de door de vorige spreker ontwikkelde stellingen. Hij vindt trouwens ook dat deze commissiebespreking eigenlijk wat te laat komt, want de conferentie begint de volgende dag al. Het parlement kan dus nog hoogstens akte nemen van het regeringsstandpunt, hoe interessant de gedachtewisseling op zich ook moge zijn. Ook hij erkent daarnaast dat het onderwerp bijzonder ruim is. Hij waardeert in dat verband dat in de tekst van de Vlaamse regering ook aandachtspunten als mensenrechten, arbeidsvoorwaarden, milieu en democratie werden opgenomen, al vraagt hij zich tegelijk af in welke mate die ook effectief doorstromen naar de federale standpuntbepaling.

De heer Ramon is het oneens met de vorige spreker over het nut van de wereldhandel voor de allerarmsten. Ook hij erkent het belang van de wereldhandel, maar hij is ervan overtuigd dat die de armsten niet ten goede komt. Premier Verhofstadt zelf gaf toe dat de minst ontwikkelde landen, in tegenstelling tot de geïndustrialiseerde en sommige ontwikkelingslanden, niet profiteren van het WHO-beleid.

Het lid sluit zich aan bij de pleidooien van de Peruviaanse ontwikkelingseconoom Hernando de Soto en de inmiddels bekendere academica Noreena Hertz (de auteur van "The Silent Takeover") om ook de armsten in de wereldeconomie in te schakelen. Hun arbeid speelt zich thans veelal in de informele sfeer af.

Het lid wil graag dat de minister het standpunt van de Vlaamse regering over de agendering van onderwijs als dienst verduidelijkt. Hij beseft dat die agendering inmiddels een feit is, maar hij wil toch weten in welke mate de Vlaamse overheid daarom heeft gevraagd. Dit met name omdat hij de overtuiging is toegedaan dat er dienaangaande in Vlaanderen heel wat retissenties bestaan.

Ten aanzien van landbouw meent hij dat er te veel – en zelfs bijna exclusieve – aandacht gaat naar de eigen producten en de export daarvan. Andere aspecten als de multifunctionele benadering van landbouw en het milieu ontbreken. Een standpunt over de exportsubsidies ware toch minstens zinvol geweest ?

Gezondheidszorg – een discussiepunt dat reeds aan de orde werd gesteld tijdens de bespreking van het TRIPS-luik van de Uruguay-ronde – komt helemaal op het einde van de tekst aan bod, maar ook daar ontbreekt de hele discussie over de betaalbaarheid en de toegankelijkheid. De heer Ramon geeft het Zuid-Afrikaanse AIDS-probleem als voorbeeld. Had de Vlaamse regering niet meer kunnen doen dan vaststellen dat dit op de agenda ontbreekt? Had men geen duwtje kunnen geven?

Had men ook de vraag van de ontwikkelingslanden om een evaluatie van de WHO en haar werking niet kunnen ondersteunen? Zij vragen daar al lang om, net als om participatie aan de besluitvorming, en om de opening van de grenzen voor hun producten. Zo doen de barrières voor rijst vele andere inspanningen teniet. Vlaanderen moet die bezorgdheden naar voren brengen. Het lid besluit met een pleidooi voor een debat over het functioneren van de WHO, met bijzondere aandacht voor elementen als transparantie en democratie.

II.3. Tussenkoms van de heer Freddy Sarens

De heer Freddy Sarens merkt op dat staatssecretaris Annemie Neyts op 19 oktober al een persconferentie gegeven heeft over het federale standpunt aangaande de WHO-onderhandelingen. De informatie over het Vlaamse standpunt is daarentegen vrij schaars. Hij heeft daarover zelfs op het internet geen informatie kunnen vinden.

Enkele commissieleden reageren daarop met de vaststelling dat het standpunt van de Vlaamse regering wel degelijk aan alle leden is overgezonden. De heer Sarens zegt dat hij het niet ontvangen heeft en dat hij zich dan ook niet optimaal heeft kunnen voorbereiden. Hij meent daarenboven dat de bespreking vrij laat plaatsvindt. De heer Platteau is het daarmee eens, maar hij stelt wel dat het standpunt zeer degelijk voorbereid is. De heer Sarens repliceert dat hij dat niet kan beoordelen aangezien hij het niet gelezen heeft.

Voorts stelt hij dat het toch al behoorlijk lang geleden is dat de vorige bespreking plaats heeft gevonden. Ondertussen is er in de wereldsituatie het een en ander veranderd. De titel van het laatste stuk van 11.11.11 is dienaangaande veelzeggend: "Mooie woorden veranderen niets". De vraag is inderdaad wat er gebeurt met het Vlaamse standpunt. Uiteindelijk schaar België zich immers achter het Europese standpunt. Dat gaat in essentie over investeringen, overheidsaanbestedingen, concurrentieregels en maatregelen om de handel te vergemakkelijken. Het is dus een strikt economi-

sche benadering. Er worden daarnaast, maar in wezen slechts zijdelings, ook heel wat mooie principes naar voren geschoven. Dat laatste staat in schril contrast tot de vorige – mislukte – ministeriële conferentie van de WHO in Seattle. Toen zijn de ontwikkelingslanden opgestapt. Het is echter nog maar de vraag of het ook nu niet louter om window-dressing gaat.

De heer Sarens stelt dat er andere accenten moeten gelegd worden. Door de aanslagen van 11 september jongstleden is de economische recessie nog versterkt. Men kan het onmiskenbaar aanwezige conflictpotentieel niet enkel met militaire middelen indammen. Ook economische ontwikkeling moet onderdeel uitmaken van de strategie. Het is m.a.w. essentieel dat men de ontwikkelingslanden en hun problemen ernstig gaat nemen, ook op het vlak van de wereldhandel. Dat is belangrijk voor de wereldopinie en de wereldvrede. Het ontbreken van die dimensie dreigt van het Doha-gebeuren opnieuw een maat voor niets te maken.

De WHO dient twee zaken waar te maken: de economische recessie indijken en de ontwikkelingslanden daarbij betrekken. Anders zal ze er niet in slagen om de essentiële problemen op te lossen en haar geloofwaardigheid verliezen. De ontwikkelingslanden zijn bereid om daaraan mee te werken. Het is bedroevend dat daar niet of nauwelijks rekening mee gehouden wordt.

Als voorzitter van de EU had België een belangrijke rol kunnen spelen. Een aantal NGO's, onder meer 11.11.11, hebben deels gelijk als ze stellen dat het gedaan moet zijn met het maken van mooie teksten. Het wordt tijd dat die ook gerealiseerd worden. Men slaagt er niet in zijn stempel op het beleid te drukken.

Voorts bestaat er binnen de EU een duidelijk standpunt over culturele diensten en culturele diversiteit. Als het echter gaat over de vertegenwoordiging bij een internationale organisatie, dan blijven alle Europese lidstaten blijkbaar hun eigen spelletje spelen. Er bestaan basisprincipes over culturele diversiteit en het is belangrijk dat die binnen de EU blijven bestaan. Bij internationale onderhandelingen moeten die doorgedrukt worden. Volgens de uitleg van de minister staat Vlaanderen echter alleen. De heer Sarens vraagt of hij dat goed begrepen heeft.

II.4. Tussenkoms van de heer Patrick Hostekint

De heer Patrick Hostekint vindt dat het standpunt van de Vlaamse regering goed voorbereid is. Posi-

tief is dat men rekening gehouden heeft met de motie die door het Vlaams Parlement goedgekeurd is. De vraag is evenwel wat er van dat Vlaamse standpunt terecht zal komen. Op de WHO-conferentie zal het standpunt van België en Vlaanderen kaderen binnen dat van de EU. Hij hoopt dan ook dat België als voorzitter van de EU het federale en Vlaamse standpunt zal verdedigen op het Europees niveau.

Spreker is het volledig eens met de tekst. Hij wijst erop dat het mooi is om woorden op papier te zetten, maar de vraag is nog maar wat er in de praktijk uiteindelijk van terecht komt. Hoe kan een klein land invloed uitoefenen op de WHO, die door een paar economische grootmachten gedomineerd wordt? Die laatste bepalen de agenda en beslissen uiteindelijk of de conferentie al dan niet een mislukking wordt. Hij heeft de indruk dat de WHO geen rekening houdt met ethische regels. Ethiek betekent aandacht voor zwakkeren en ontwikkelingslanden. De wereld wordt nog meer dan vroeger gedomineerd door het kapitalisme. Socialisme houdt daarentegen in dat men streeft naar gelijkheid, ook op wereldvlak.

Binnen de WHO zijn de ontwikkelingslanden niet vertegenwoordigd en ze worden ook niet of nauwelijks bij de besluitvorming betrokken. In de tekst van de Vlaamse regering staat dat ontwikkelingslanden een betere toegang tot de Europese markt en tot de markten van de VS moeten krijgen. Daar wordt al 20 tot 30 jaar voor gepleit, maar er is nog altijd geen echte verandering in zicht. De heer Hostekint is het eens met het standpunt van de EU. Als men de producten van de ontwikkelingslanden hier geen kans geeft, dan kunnen die landen moeilijk tot ontwikkeling komen. De ontwikkelingslanden zijn concurrenten voor de economische grootmachten en die laatste hebben dat liever niet. De heer Hostekint is ervan overtuigd dat de WHO gedomineerd wordt door grootmachten en zij zullen de conferentie, zoals in Seattle, laten mislukken als ze dat willen.

De heer Hostekint vraagt zich af wat de WHO-onderhandelingen zullen veranderen. Zolang er geen rekening gehouden wordt met het ethische element, maar enkel met kapitaal, handel en commercie, zal er voor de arme landen weinig veranderen.

De onderhandelingen zouden moeten leiden tot meer gelijkheid, vrijheid en democratie. Momenteel bepaalt het kapitalisme wat er in de wereld gebeurt. Spreker pleit voor een realistische houding. Hij onderstreept dat hij zich weinig illusies maakt over de afloop van deze top.

II.5. Afsluitende bemerkingen

De heer Platteau zegt dat er in elk van de meningen die werden verwoord wel ergens een grond van waarheid zit. Zijns inziens zal een toename van de wereldhandel echter automatisch ook leiden tot een verbetering van het globaal welzijn. Vooral kleine landen moeten dus wel varen bij deze onderhandelingen. Daarbij mag het ethische aspect inderdaad nooit uit het oog worden verloren. Volgens spreker worden de derdewereldlanden echter wel degelijk meer en meer betrokken bij het debat.

De heer Platteau onderstreept dat hij voorstander is van het kapitalisme, met name dan van een volkskapitalisme. Ieder van ons is een volkskapitalist: we hebben allen een wasmachine, een auto, we gaan af en toe op reis enzovoort. Ook de inwoners van derdewereldlanden moeten kunnen genieten van deze voordelen. Enkele weken geleden bezochten parlementsleden uit Kenia dit parlement: hun grootste zorg bestond erin om handel te kunnen drijven met Europa, niet in een meester-knechtrelatie, maar op voet van gelijkheid. Tot voor kort werd er zwaar uitgehaald tegen de lawaai- en milieuhinder van de luchthavens. Nu verliezen duizenden mensen hun baan. De milieueisen waren terecht, maar een en ander zet toch aan tot nadenken.

De heer Sarens stelt na overleg met enkele andere commissieleden vast dat er inderdaad een nota werd overgezonden nopens het standpunt van de Vlaamse regering over verdere vrijmaking van de wereldhandel. Hij betreurt dat hij die nergens tussen zijn documentatie heeft weten terug te vinden. Zoniet ware de voorbereiding van dit debat een heel stuk eenvoudiger geweest.

De heer Ramon wijst erop dat vandaag in de krant een bericht is verschenen over de richtlijnen van de Europese Commissie waaraan de openbare besturen van de EU-landen zich moeten houden bij hun bestellingen: daaruit moet blijken dat er enkel rekening moet gehouden worden met commerciële en esthetische overwegingen. Sociale en ethische overwegingen worden echter niet genoemd. Dat is veelzeggend. Er moet ook ruimte gemaakt worden voor ethische bekommernissen.

III. REPLIEKEN VAN DE MINISTER

In zijn repliek geeft de minister toe dat de Vlaamse regering mogelijks reeds vroeger een initiatief had kunnen nemen, terwijl de thematiek in de toekomst inderdaad misschien beter wat gestructu-

reerder zou worden opgevolgd. In de toekomstige contacten met het parlement zal daar in elk geval rekening mee worden gehouden.

De minister onderstreept dat de huidige onderhandelingen betrekking hebben op de vaststelling van de agenda. Het is zeer belangrijk dat de "ingebouwde agenda" wordt opengebroken. De minister heeft al aan zijn federale collega meegedeeld dat de behandeling van sociale, ethische en milieuaspecten voor Vlaanderen geen enkel probleem oplevert, wel integendeel. De agenda zal ongetwijfeld worden opengebroken, maar zeker ook niet onbeperkt.

Minister Van Grembergen beklemtoont dat hij zeer gevoelig is voor ethiek. De term ethiek is echter ook zeer breed. Zo werd de houding van de Vlaamse en de federale regering in het Sabenadosier mee ingegeven door ethische overwegingen. Een en ander is echter niet eenvoudig. Zo is uiteindelijk zelfs de houding van de Europese Unie tegenover haar landbouwers deels ethisch bepaald. Als bijvoorbeeld de landbouwsubsidies in Europa worden afgeschaft, dan is het afgelopen met de Europese landbouw. Daarom vindt de minister het onethisch om deze subsidies af te schaffen. Anderzijds moet dit subsidiebeleid worden afgewogen tegen de mondiale gevolgen ervan. Het komt er dus op aan om een evenwicht te vinden tussen intern-ethische afwegingen en mondiaal-ethische kwesties. Het moge in elk geval duidelijk zijn dat we zeker niet mogen vervallen in louter economisch gedetermineerde discussies.

De minister stelt verder vast dat de aandachtspunten uit de nota over het algemeen positief onthaald werden door de commissieleden. Hij onderstreept dat deze punten zullen meegenomen worden door de Belgische onderhandelaars, weliswaar niet noodzakelijk in dezelfde bewoordingen. Het gaat immers in een eerste plaats om de agendering. Het ligt voor de hand dat er daarom ook geen zware adjectieven zullen worden gebruikt in de Vlaams-Belgische nota. De tekst wordt, qua tonaliteit, integendeel vrij neutraal gehouden. Bij de uiteindelijke inhoudelijke discussie moeten zonodig wél zwaardere formuleringen worden gehanteerd.

In eerste instantie schrijven we ons in in het Europese geheel. Zonder de EU kunnen we immers niet doorwegen op de agenda, noch op de daaruit resulterende inhoudelijke discussie.

De minister wijst er daarna op dat er omtrent culturele diensten en diversiteit eigenlijk al sinds de jaren vijftig geen eensgezindheid bestaat binnen de

EU. Onder impuls van Vlaanderen en de francofone wereld werden in dit verband wel al heel wat agendapunten goedgekeurd. De anglofiele landen in Europa hebben echter een ander standpunt dan wij.

De Vlaamse regering wil zich volgens de minister niet volledig identificeren met de francophone internationale wereld omdat ze – het probleem van de internationale beeldvorming even daar gelaten – toch ook niet helemaal op dezelfde lijn zit. De Europese Unie heeft in het verleden een aantal beslissingen genomen qua culturele excepties. Die liggen momenteel wat onder vuur, maar ze blijven desalniettemin toch gehandhaafd in de EU. Voor wat de WHO-agenderingskwestie betreft, bestaan er daarover echter onmiskenbaar wel degelijk meningsverschillen binnen het EU-kamp.

De minister vindt de handel die vanuit de ontwikkelingslanden moet kunnen ontstaan zeer belangrijk. Mede ten gevolge van de incidenten die in Seattle en nadien nog plaatsvonden, wordt de globaliseringspolitiek op dit moment gedifferentieerd benaderd. De minister verwijst in dit verband naar de recente uitspraken van gewezen VS-president Clinton. De minister stelt verder vast dat de heer Hostekint misschien geen illusies koestert omtrent de uitkomst van de nakende conferentie maar desondanks gelukkig toch niet cynisch wordt : hij blijft streven naar verandering. Ook de minister zelf maakt zich geen al te grote begoochelingen over de uitkomst van de conferentie in Doha, maar net zoals de heer Hostekint vindt hij dit geen reden om te wanhopen of te vervallen in inertie.

Afsluitend benadrukt de minister dat de uitgangspunten van de Vlaamse regering maximaal in het Belgisch rapport ingebracht moeten worden en op de conferentie aangekaart, in de hoop zoveel mogelijk internationale medestanders te krijgen. De minister put hoop uit de momenteel aan de gang zijnde discussie rond mondialisering : het thema is aan de orde van de dag in academische, financiële en economische kringen en de publieke opinie begint te begrijpen waarover het gaat. Er is dus een voedingsbodem voor verandering.

De verslaggever,

Freddy SARENS

De voorzitter,

Luc VAN DEN BRANDE

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Standpuntbepaling over de op te maken agenda van de onderhandelingen in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WHO), naar aanleiding van de ministeriële conferentie van de WHO van 9 tot 13 november in Doha, Qatar

I. Verantwoording

Vlaamse beleidsbasis

Het Vlaamse regeerakkoord bevat een afzonderlijke paragraaf over het internationaal economisch beleid en de multilaterale samenwerking.

Het akkoord luidt in dat verband als volgt: "De opvolging van de multilateraal economische en handelspolitiek wordt versterkt en verloopt langs een centraal aanspreekpunt. (...) Vlaanderen benut de mogelijkheden van de multilaterale samenwerking ten volle door een versterkte opvolging van de besluitvorming binnen de multilaterale organisaties. De beschikbare knowhow en expertise uit het veld wordt maximaal ten nutte gemaakt via de werking, de programma's en de projecten van multilaterale organisaties. (...) Door de mondialisering wordt ook cultuur steeds vaker geraakt door internationale multilaterale initiatieven, zoals de liberalisering van de audiovisuele sector (EU, WHO), de onderhandeling van een multilateraal investeringsakkoord (OESO, WHO), de bescherming van intellectuele eigendomsrechten, enz. De Vlaamse regering antwoordt daarop met een multilateraal beleid om de specificiteit en de verscheidenheid van culturele goederen en diensten te beschermen."

Er zijn dus twee pijlers waarop dat regeerakkoord steunt: enerzijds de verhoging van de inzet van de Vlaamse regering voor de economische belangen van Vlaanderen en anderzijds haar wil om in het kader van de internationale liberalisering van de economie de culturele diversiteit te vrijwaren.

De beleidsnota van de Vlaamse regering voor deze legislatuur bereidt de geplande conferenties van de WHO voor met het omschrijven van de uitdagingen die ze voor Vlaanderen meebrengt. De nota stelt dat er economische kansen zijn inzake investeringen en export. Vlaanderen heeft op de eerste plaats alles te verwachten van de sterk groeiende dienstensector met een stijgende tewerkstelling. Die sector legt bovendien weinig lasten op het milieu, de energieproductie en de ruimte.

Bovendien heeft het Vlaams parlement in haar met redenen omklede motie dd. 1 december 1999 de Vlaamse regering verzocht "in de toekomst de mogelijkheid tot politieke gedachtewisseling te krijgen over op til zijnde belangrijke internationale conferenties, op basis van een voorbereidende nota ter zake". Die motie werd in maart 2000 gevolgd door een gedachtewisseling tussen de toenmalige minister bevoegd voor buitenlandse handel en de parlementaire Commissie voor

buitenlands beleid. Het is aangewezen tijdig in te gaan op het verzoek van het parlement om te debatteren over de WHO.

Vlaanderen wordt sinds de voorbereiding van de vorige WHO-conferentie betrokken bij de besluitvorming in de WHO. Dat gebeurt sindsdien permanent via het federale ministerie van Buitenlandse Zaken dat zetelt in het EU-comité bevoegd voor de handelspolitiek (Comité "133" genoemd naar het relevante artikel van het EG-verdrag). De betrokken kabinetten en diensten van de Vlaamse regering plegen daarvoor informeel overleg.

De Belgische deelneming aan dat Comité 133 komt met Vlaamse bijdragen tot stand bij middel van overleg met de andere deelgebieden en met de federale overheid. Die Belgische beleidsvorming en beleidscoördinatie ontstaat tussen de deelgebieden, vooral met de Franse Gemeenschap, op een ad hoc basis en tussen hen en de federale overheid, meestal in de Werkgroep Europese Coördinatie ('P11'), voorgezeten door het federale ministerie van Buitenlandse Zaken, en soms in het interministerieel economisch Comité (IEC), voorgezeten door het federale ministerie van Economische Zaken.

De ministeriële conferentie en de mogelijk daarop volgende onderhandelingen nopen tot een regeringsbasis voor dat informeel overleg, zodat niet voortdurend mandaten ad hoc moeten worden verleend door de bevoegde ministers om intrafederaal te onderhandelen en Vlaamse standpunten in te nemen. De conferentie zelf is een permanent besluitvormingsproces dat parallel verloopt voor alle sectoren en randvoorwaarden.

Er is dus een noodzaak omwille van legitimiteit, doelmatigheid en efficiëntie een beleidskader op regeringsniveau te schetsen voor een Vlaams beleid inzake de WHO. De Vlaamse leden van de Belgische delegatie in Doha dienen in die omstandigheden ter plaatse te beschikken over een richtlijn voor concrete onderhandelingsposities en standpunten.

Op 15 juni 11. heeft de Vlaamse regering daarom, op voorstel van de minister-president en op basis van die bovenvermelde nota, een Vlaamse WHO-werkgroep opgericht. Die werkgroep kreeg als opdracht de WHO-conferentie en haar eventueel vervolg in onderhandelingen tot liberalisering voor te bereiden en daarvoor in het bijzonder een draagvlak te scheppen om een standpunt van de Vlaamse regering te ontwerpen. Die werkgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van de kabinetten en de administraties, werd op 29 juni 11. onder voorzitterschap van het kabinet van de minister-president geïnstalleerd en ze maakte meteen een aantal werkafspraken.

Die hebben geleid tot twee plenaire vergaderingen op 17 en 28 september 11., voorbereid door een ambtelijke subwerkgroep die eerder bijeenkwam, n.l. op 17 juli 11., op initiatief van de administratie Buitenlands Beleid.

Deze nota met een voorstel van beslissing tot standpuntbepaling is het resultaat van de conclusies waartoe die werkgroep op 28 september kwam. Die conclusies betreffen zowel algemene overwegingen bij het Vlaams WHO-beleid als sectorale standpunten over de agenda.

Stand van zaken in de WHO en in de EU

De Wereldhandelsorganisatie (WHO) plant een ministeriële conferentie die verdragsrechtelijk tweejaarlijks moet plaats vinden. Ze wordt georganiseerd in Doha (Qatar) van 9 tot 13 november as. De conferentie heeft tot doel de agenda te bepalen en van de multilaterale onderhandelingen die de wereldhandel in goederen en diensten verder moet liberaliseren. De vorige conferentie werd eind 1999 in Seattle (VSA) georganiseerd en liep op een mislukking uit, zodat er geen nieuwe onderhandelingsronde kon beginnen.

De agenda voor die conferentie ligt nog niet vast, laat staan de agenda van de onderhandelingen die erop moeten volgen. Men is het erover eens dat de agenda van de conferentie voor elke lidstaat een perspectief moet bieden, ongeacht zijn ontwikkelingsniveau.

De enige zekerheid rond de agenda voor de conferentie in Qatar bestaat in het opnieuw onderhandelen over de handel in landbouwproducten en diensten (dit is de zgn. "build in" agenda). In de verdragen betreffende die twee sectoren werden die negotiaties immers gepland na een periode van vijf jaar.

De Europese Unie (EU) wenst echter een ruime agenda te laten goedkeuren. De EU beseft haar zwakke positie met betrekking tot de landbouwsector en ze poogt daarom andere sectoren en randvoorwaarden inzake handel op de agenda te plaatsen, om bijvoorbeeld haar landbouwsector enigszins te blijven beschermen in ruil voor de liberalisering van de handel in andere sectoren dan landbouw en diensten. Die andere sectoren en die randvoorwaarden noemt men "nieuwe thema's", waarover hieronder meer.

Voor het overige is er nog steeds voorbehoud met betrekking tot de opportuniteit en de opdracht van een nieuwe onderhandelingsronde, zowel bij westerse landen, als bij vele ontwikkelingslanden. De volgende paragraaf gaat ook hierop in.

Er is nog geen consensus over de agenda. De Verenigde Staten lijken nu in te stemmen met een algemene agenda. De regering van de VS is blijkbaar bereid een algemene onderhandelingsronde in de WHO parallel te laten verlopen met haar beleid ten aanzien van de handelsakkoorden op het Amerikaanse continent, hetzij in zijn geheel (een nieuw akkoord "FTAA" of "Free Trade Agreement for the America's"), hetzij in delen ervan (de toepassing van "NAFTA" of "North American Free Trade Agreement" tussen Canada, Mexico en de VSA en de relaties met de "Mercosur" of de vrijhandelsassociatie tussen Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay met medewerking van Bolivia en Chili).

Met betrekking tot investeringen en concurrentievermogen lijkt de multilaterale benadering weerstand op te roepen bij niet-Europese partners. De VS bijvoorbeeld geven de voorkeur aan bilaterale investeringsverdragen. Maatregelen tegen dumping zijn voor hen dan weer essentieel. De VS en Japan verzetten zich tegen eenzijdige maatregelen om de markttoegang, vooral voor ontwikkelingslanden, te vergroten; zij wensen dit uitsluitend bij consensus tijdens de conferentie te regelen. De zogenaamde derde wereld is een heterogene groep van landen, want hun ontwikkelingspeil verschilt sterk. De ontwikkelingslanden nemen dan ook uiteenlopende posities in, behalve wat de markttoegang betreft. Vele hebben immers nu nog problemen met de toepassing van de initiële akkoorden (Marrakesj, 1994). Onder leiding van Egypte, India en Pakistan wensen zij eenzijdige rechten te bekomen van de geïndustrialiseerde landen, bijvoorbeeld buitenlandse consultancy, overgangsperioden en overdracht van technologie. Zij stellen vooruitgang in dat verband als voorafgaande voorwaarde om een nieuwe onderhandelingsronde te laten starten.

Daarom stelt de Europese Commissie een plurilaterale aanpak inzake investeringen en concurrentieregels voor, met de mogelijkheid van een "opt-out" (onderhandelen is vrijblijvend; ze verbinden de lidstaten niet om te paraferen of zelfs te ondertekenen; na de ondertekening van de overeenkomst, kan elke niet-ondertekenende lidstaat toetreden). De EU staat een geleidelijke aanpak voor. Buitenlandse investeringen moeten op dezelfde manier behandeld worden als nationale investeringen (principe van nationale behandeling). Het komt er ook op aan een grotere transparantie te bereiken op juridisch vlak. Voor het concurrentievermogen moet de uitwisseling van informatie bevorderd en ook de transparantie verbeterd worden. De EU is tevens bereid aan de landen in ontwikkeling middelen te bezorgen om hun toepassing van de basisakkoorden te verbeteren en eenzijdig meer markttoegang te verlenen voor sommige goederen en diensten. Die Europese houding stemt echter niet of slechts gedeeltelijk overeen met die van de VS en Japan, zoals boven vermeld.

Wat het anti-dumpingbeleid betreft, geeft de EU blijk van openheid en is bereid tot discussie tijdens een volgende onderhandelingsronde. Die houding wordt uiteraard zeer positief onthaald door de VS en de ontwikkelingslanden.

Het milieubeleid als randvoorwaarde voor handel is een delicaat onderwerp. De toestand blijft ingewikkeld, vooral met de ontwikkelingslanden. Er klinkt verzet, want sommige, zoals Zuid-Afrika, India en Pakistan, verdenken de EU ervan een "groen protectionisme" te willen invoeren. De EU moet rekening houden met die vrees. Wel is er vooruitgang merkbaar binnen de EU: de Europese Raad van Nice heeft een tekst aangenomen over het voorzorgsprincipe. Die tekst werd door sommige partners buiten de EU positief onthaald. Voor de verhouding tussen de WHO-regels en multilaterale milieuverdragen, heeft de Commissie een tekst opgesteld waarover verder beraadslaagd wordt. De EU wil op milieugebied een belangrijke rol spelen, zodat zij een coördinerende rol op zich neemt. Het

dossier milieulabel bijvoorbeeld wordt bestudeerd door de diensten van de Commissie. De ontwikkelingslanden blijven echter argwanend; zij vrezen dat wanneer dit thema wordt overgenomen door de WHO, de EU steeds meer zal vragen.

Ook voor de sociale normen blijft het mandaat van de Raad actueel, zoals het eind oktober 1999 aan de Commissie werd gegeven naar aanleiding van de conferentie in Seattle. De EU wil een permanent forum oprichten met de betrokken agentschappen op ministerieel niveau. Een werkgroep over de globalisatie bestaat reeds bij de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO). Dit is een goed forum om het debat over de sociale problematiek aan te snijden en te verruimen. Sommige ontwikkelingslanden zullen zeker dwars liggen als dit thema op de agenda komt.

Ik verwijs naar de nota aan de Vlaamse regering met referte VR/2001/15.06/doc.0531 voor een beschrijving van de WHO en meer gedetailleerde informatie.

Wat de EU betreft geldt het mandaat, dat de EU-ministerraad op 26 oktober 1999 gaf aan de Europese Commissie om over de WHO-agenda te onderhandelen in Seattle, nog steeds als officieel standpunt (zie bijlage 1). Een nieuw mandaat is eind oktober as. niet uitgesloten, maar het mag niet verwacht worden, vermits de eis van de EU voor een ruime agenda behouden blijft en de conferentie in Seattle geen nieuwe ronde heeft laten starten.

Dat mandaat uit 1999 vormt dus nog steeds het referentiekader voor het voeren van een Vlaams WHO-beleid. De leiding van de WHO zelf heeft een ontwerp van ministeriële verklaring opgemaakt en op 26 september 11. verspreid (zie bijlage 2) met de bedoeling voor de conferentie het debat tussen de lidstaten te ontwikkelen om vlotter tot een consensus in Doha te komen. Het onderstaande voorstel van Vlaams standpunt werd getoetst aan dat WHO-ontwerp van ministeriële verklaring.

II. Sectorale standpunten

Hieronder wordt het standpunt van de bovenvermelde werkgroep vermeld per beleidsdomein of groep van beleidsdomeinen. Een aantal argumenten wordt naar voor gebracht om een bepaalde sector of subsector van diensten of goederen al dan niet op de agenda van de geplande WHO-onderhandelingen te plaatsen. Per sector wordt een minimaal te bereiken doel bepaald ("bottom line").

1. Mobiliteit, infrastructuur en energie

De belangrijkste markttoegang die voor Vlaamse ondernemers moet vergroot worden is die van de maritieme diensten, voornamelijk de

baggerdiensten. De betrokken bedrijven wensen op de eerste plaats een aandeel te veroveren van de Noord-Amerikaanse markt. De Verenigde Staten laten de concurrentie van de Vlaamse diensten niet toe voor die diensten in en rond hun havens. Daarvoor moeten er een paar wetten opgeheven worden.

De Jones Act, die dateert van 1920, en oorspronkelijk bedoeld was om de militaire belangen van de VS te beschermen, schermt in feite de Amerikaanse maritieme industrie volledig af van buitenlandse concurrentie. Baggeren werd onder de Jones Act gebracht, en wordt gelijkgesteld met "coastwide trade". Kustvaart is slechts voorbehouden aan vaartuigen "built in and documented under the laws of the United States and owned by persons who are citizens of the United States". Verder is het volgens de zogenaamde "No-Foreign-Dredging Act" uit 1906 zo dat baggeren enkel mogelijk is met baggertuigen die in de VS zijn geregistreerd.

Voorname bepalingen hebben in de praktijk voor gevolg dat men in de VS alleen kan optreden als baggermaatschappij via een minderheidsparticipatie in een lokaal gevestigd bedrijf. Een meerderheidsparticipatie is inderdaad uitgesloten, want dan wordt de vennootschap niet meer beschouwd als een "citizen of the United States" en kan men hierdoor voor het baggertuig de Amerikaanse vlag niet bekomen.

Andere handelsbelemmeringen voor Vlaamse ondernemingen in de bouwsector en andere situeren zich vooral in Centraal- en Oost-Europa, met name in Zwitserland, Polen, Tsjechië en Roemenië. Regelgeving inzake werkvergunningen, certificatieverplichtingen, enz. hindert de marktoegang voor werknemers van Vlaamse bedrijven.

De Vlaamse overheid is voorstander van een verdere liberalisering van de energiesector. Energie en energietechnologieën moeten zonder beperkingen ingevoerd en uitgevoerd kunnen worden met het oog op een maximale economische efficiëntie. Er moet wel voor gezorgd worden dat de vrijmaking van de energiemarkt niet ten koste gaat van sociale en ecologische doelstellingen inzake rationeel energieverbruik en hernieuwbare energiebronnen. Op deze vlakken zijn begeleidende maatregelen noodzakelijk.

Voorstel van conclusie: De conferentie moet dus de verdere liberalisering van de commerciële diensten en goederen in de sectoren mobiliteit, infrastructuur en energie op de agenda van de WHO-onderhandelingen plaatsen. Het minimaal te bereiken doel is de marktopening voor de maritieme diensten in Noord-Amerika of de afschaffing van de belemmeringen in Centraal- en Oost-Europa.

2. Welzijn en gezondheidszorg

Welzijn en gezondheidszorg zijn als dusdanig geen gewone handelsproducten. Van al deze diensten wordt meer dan 95% door de overheid gefinancierd. Uiteraard moeten overheden bevoegd blijven om een actief aan gezondheidszorg te doen en een welzijnsbeleid te voeren, gericht op armoedebestrijding en gelijke kansen.

Binnen het Vlaams bevoegdheidskader van welzijn en volksgezondheid stelt zich geen offensief probleem. Er moeten geen specifieke Vlaamse belangen verdedigd worden tijdens de komende WHO-onderhandelingen. Er is evenmin enige Vlaamse regelgeving in de maak die in strijd zou komen met de huidige WHO-regels.

Voor beiden moet wel het principe van de nationale behandeling gevrijwaard blijven. Dat betekent dat hoewel er een grotere concurrentie mogelijk mag worden met buitenlandse diensten, de Vlaamse overheid toch een eigen beleid moet kunnen voeren met daarin begrepen een tussenkomst met financiële en andere instrumenten. Dat beleid zou dus een afwijking moeten kunnen inhouden van het principe van de vrije markt met vraag en aanbod.

Voorstel van conclusie: Welzijn en gezondheidszorg mogen dus niet op de agenda van de onderhandelingen staan. Indien dat onvermijdelijk zou zijn, dan moet de Europese Commissie vasthouden aan het weigeren van de nationale behandeling van buitenlandse diensten inzake welzijn en gezondheidszorg.

3. Cultuur en media

Naast de uitdaging voor zijn landbouw die Vlaanderen deelt met de ganse EU, wijst de nota ook op de uitdaging voor de culturele en audiovisuele diensten. De volledige liberalisering van deze sector vormt immers een bedreiging voor onze culturele industrieën, zijnde de film, de muziek, het boekwezen en de multimedia. Culturele producten uit een kleine gemeenschap lopen immers een groot risico om weggeconcentreerd te worden door producten uit grote taalgemeenschappen, in casu vooral de VS.

De opkomst van de medialisering en van de informatie- en communicatietechnologieën kunnen ook een nivellerende invloed hebben.

Vlaanderen wil zich echter niet protectionistisch opstellen. Wereldwijde concurrentie tussen culturele diensten bevordert immers de creativiteit via wederzijdse beïnvloeding. Dat draagt bij tot het ontstaan van een bepaalde wereldcultuur, tot het vestigen van universele waarden en normen en tot erkenning van het werelderfgoed. Een mondiale handel in zulke diensten steunt de opbouw van een interculturele wereld.

Die liberalisering moet echter gepaard gaan met een steun voor het behoud van de culturele verschillen of de culturele diversiteit. Elke cultuur draagt bij tot de individuele groei en identiteitsvorming van haar leden. Bovendien versterkt culturele participatie de werking van een democratie. Culturele diensten hebben naast een economische waarde, tevens een esthetische, ethische en democratische waarde.

Culturele diensten zijn dus geen producten die gelijk te schakelen zijn met andere diensten of goederen. Vandaar dat ze naast een internationale liberalisering een exclusief nationale behandeling moeten blijven genieten. Het is dus essentieel dat de Vlaamse

overheid de bevoegdheid over het bepalen van een eigen beleid behoudt met de middelen die zij daartoe nodig acht.

Daarom moet zij zelf kunnen blijven beslissen over het al dan niet toestaan van de nationale behandeling van buitenlandse diensten op cultureel vlak in de ruime zin. Indien zij dat wenst te doen, moet zij ook zelf kunnen beslissen over de mate waarin en de wijze waarop dat gebeurt. Zo moet zij de doelgroepen kunnen aanduiden die mogen genieten van die beleidsmiddelen zoals subsidies en quota.

De Vlaamse niet-gouvernementele organisaties delen deze zienswijze. Zij wensen geen protectionisme van de culturele markt. Ook zij wensen echter het behoud van de beslissingsmacht van de nationale behandeling om de Vlaamse productie en promotie te ondersteunen.

Specifiek voor de sector media dient verwezen te worden naar de resolutie van de EU-ministerraad van 12 februari 2001 over de nationale steun van de film en de audiovisuele sector.

In die resolutie wordt het volgende onderstreept:

- a) de audiovisuele industrie is bij uitstek een culturele industrie;
- b) nationale steun voor de film- en de audiovisuele sector vormt één van de belangrijkste middelen om de culturele verscheidenheid te verzekeren;
- c) de doelstelling van culturele verscheidenheid veronderstelt een industriële structuur die de verwezenlijking van deze doelstelling mogelijk maakt en het specifieke karakter van de nationale steun voor de film- en de audiovisuele sector, aangepast aan de bijzondere heersende omstandigheden, rechtvaardigt;
- d) deze vaststellingen gaan met name op voor de ontwikkeling van de audiovisuele industrie in landen of gebieden met een geringe productiecapaciteit en/of een taalgebied en/of een geringe geografische omvang;
- e) de Europese film- en audiovisuele sector vertoont structurele lacunes zoals het kapitaalgebrek van de bedrijven in die sector, de gefragmenteerde nationale markten die door niet-Europese producties worden gedomineerd, de geringe transnationale afzet van Europese producties; de nationale en Europese steunregelingen ten behoeve van die sector dienen een aanvullende en essentiële rol te spelen bij het oplossen van die problemen.

De Raad komt tot de conclusie dat:

- de lidstaten gerechtigd zijn nationaal steunbeleid te voeren ten behoeve van het creëren van cinematografische en audiovisuele producten;
- de nationale steun voor de film- en audiovisuele kan bijdragen aan de opkomst van een Europese audiovisuele markt;
- er moet nagegaan worden welke middelen de rechtszekerheid van die regeling ter bescherming van de culturele verscheidenheid kunnen verhogen.

Voor de Vlaamse Gemeenschap is die resolutie het uitgangspunt in het kader van komende WHO-onderhandelingen. In de resolutie wordt tevens

uitdrukkelijk verwezen naar het mandaat dat de Raad Algemene Zaken op 26 oktober 1999 aan de Commissie heeft verleend.

Pas na de conferentie kan een discussie ten gronde opgestart worden. Het audiovisuele is dan immers nog 5 jaar beschermd door de thans geldende uitzondering. Als een ander land of handelsblok in Doha toch over de verdere liberalisering van culturele en audiovisuele diensten wil praten, moet men stellen dat de sector er nog niet rijp voor is. Het betreft een ontwikkelende industrie die nog niet aan de spelregels van de vrije markt en handel kan voldoen. Het is niet de bedoeling om de culturele industrieën blijvend te steunen. Vlaanderen wil ze slechts begeleiden op weg naar volwassenheid en zelfstandigheid. Zodra dit doel bereikt is, kan ook deze sector geliberaliseerd worden. De Franse Gemeenschap neemt een gelijkkluidend standpunt in.

Voorstel van conclusie: Voor cultuur en media dient men dus te blijven vasthouden aan het nog steeds geldende mandaat van de EU-ministerraad d.d. 26 oktober 1999, dat verenigbaar is met het bovenvermelde standpunt.

Het mandaat bepaalt dat, zoals tijdens de Uruguay-ronde, de Europese Unie gedurende de komende WHO-onderhandelingen zorg zal dragen voor het behoud en de ontwikkeling van de mogelijkheid voor de Gemeenschap en haar lidstaten een eigen cultureel en audiovisueel beleid vast te stellen en uit te voeren, en zodoende haar culturele diversiteit te bewaren. De culturele diensten (sector 10 van de WHO-classificatielijst) en de audiovisuele diensten (sector 2, subsector D) horen niet thuis op de agenda van de WHO-onderhandelingen.

4. Onderwijs en vorming

De bezorgdheid inzake onderwijs (sector 5 van de classificatielijst voor diensten) gaat in de eerste plaats uit naar de invloed van de eventuele onderhandelingen over het "openbaar onderwijs". Hiermee bedoelt men niet alleen het officieel onderwijs, maar ook het vrij gesubsidieerd onderwijs, d.w.z. onderwijs dat door privé-instellingen wordt georganiseerd en door de overheid wordt gesubsidieerd en erkend. Deze bezorgdheid wordt gedeeld met de Franse Gemeenschap.

Inzake subsidiëring tonen een aantal documenten aan dat op dat vlak nog geen onderhandelingen starten. Een aantal EU- en WHO-lidstaten delen de Belgische mening om subsidies in de onderwijssector niet op de onderhandelingstafel te brengen. Zelfs de VS hebben maatregelen genomen ter bescherming van hun subsidieprogramma's met betrekking tot de sector onderwijs.

Het aandeel van dienstverlening dat niet erkende diploma's aflevert, neemt toe. Die verstrekkers voldoen immers niet aan bepaalde kwaliteitsvereisten die door de Vlaamse overheid worden opgelegd.

Voorstel van conclusie: De agendering van onderwijsdiensten is onvermijdelijk omdat het tot de zogenaamde 'build in'-agenda behoort. Om de kwaliteit van het onderwijs te vrijwaren, moet de EU een beleidsmarge van de WHO-lidstaten blijven eisen en de EU mag dus in het bijzonder geen algemene maatregel van nationale behandeling aanvaarden.

5. Toerisme

De handel in toeristische diensten is reeds ruim geliberaliseerd. Nochtans is het zo dat andere domeinen te weinig rekening houden met hun aspect inzake toerisme. Daarom wordt het standpunt van de EG-commissie onderschreven dat het begrip toerisme de sector van de horeca-bedrijven omvat, de catering inbegrepen, alsook de reisagentschappen, touroperators en de dienstverlening door gidsen. Die definitie dient behouden te blijven. Er zou een soort van "check list" moeten komen die in alle relevante sectoren, zoals bijvoorbeeld transport, wordt gehanteerd om de weerslag van de liberaliserende maatregelen in te schatten en erin te verwerken.

Voorstel van conclusie: Het beleidsdomein toerisme moet dus als horizontaal thema op de agenda van de WHO-onderhandelingen inzake diensten worden geplaatst.

6. Landbouw

Naast de sector van de diensten, zijn de WHO-lidstaten verplicht de landbouwsector op de agenda te plaatsen. Landbouwproducten zijn belangrijk voor de export van vele ontwikkelingslanden en daarom moet er een verdere verlaging komen van de invoertarieven, bovenop de maatregelen in die zin die de EU reeds eenzijdig heeft genomen (het zogenaamde "everything but arms" initiatief). Een multilateraal landbouwbeleid is echter evenzeer noodzakelijk wegens de voedselveiligheid, de milieuzorg, de arbeidsnormen enz.

Er zijn echter ook Vlaamse producten die op hun beurt meer toegang moeten krijgen tot buitenlandse markten. Dat zijn vooral de productiesectoren van het runds- en varkensvlees, alsook van pluimvee en sierteelt. Vanuit een defensieve positie, in de zin van het behoud van de exportmarkt, moet er onderhandeld worden voor varkensvlees, groenten en fruit.

Specifieke voorstellen tot verlaging van invoertarieven in ruil voor het verhogen van arbeidsnormen moeten gesteund worden. Het voorstel van de Nederlandse Landbouwwraad om een promotiebeleid te voeren ten voordele van de implementatie van milieunormen, verdient eveneens steun.

Voorstel van conclusie: Landbouw komt op een volgende onderhandelingsronde ('build-in'-agenda). Tijdens de geplande onderhandelingen moet de nadruk gelegd worden op de export van de bovenvermelde producten.

7. Economie en buitenlandse handel

Er moet zeker een nieuwe onderhandelingsronde komen. Buitenlandse handel is vitaal voor de ontwikkeling van de Vlaamse economie. Een verdere liberalisering is noodzakelijk van de handel in goederen en zeker ook van de diensten, met uitzondering van de culturele diensten.

Dat betekent dat de Commissie moet streven naar een verdere verlaging van invoertarieven en van de invoerquota, een grotere transparantie van de normen, multilaterale regels voor de liberalisering van investeringen en een betere geschillenregeling.

Die liberalisering moet gepaard gaan met inspanningen om de armoede in de derde wereld te bestrijden. Daarom dient de toegang van producten uit ontwikkelingslanden tot de EU-markt en tot andere buitenlandse markten verhoogd te worden.

III. Algemene overwegingen: arbeidsnormen, culturele diversiteit, milieunormen, ontwikkelingsbeleid en de werking van de WHO

Arbeidsnormen

Het nieuwe thema arbeidsnormen zou als randvoorwaarde voor de wereldhandel op de WHO-agenda moeten staan. De verdere ontwikkeling van de WHO-lidstaten, in het bijzonder die van de ontwikkelingslanden, moet hierbij echter het ultieme einddoel zijn en deze thematiek dient dan ook te worden behandeld op een wijze die ten goede komt aan de ontwikkelingslanden en zonder dat dit leidt tot een nieuwe vorm van protectionisme.

De zorg van ontwikkelde landen voor arbeidscondities in ontwikkelingslanden mag niet resulteren in economisch protectionisme of handelsbelemmering.

Er moeten echter afspraken gemaakt worden op sociaal en ecologisch vlak om hiërarchie van normen op te stellen die overeenkomen met universele waarden en normen. De rol van de IAO inzake de verbetering van arbeidsomstandigheden en het recht op volwaardig werk en loon blijft cruciaal en moet zelfs worden versterkt. Daarom moet het voorstel van de EG-commissie gesteund worden dat erin bestaat de instrumenten ter beschikking van de IAO uit te breiden. De werkzaamheden van de IAO moeten duidelijk onderscheiden worden van die inzake de WHO-onderhandelingen tot liberalisering van de handel in diensten. De multi-institutionele samenwerking tussen internationale organisaties vormt het aangewezen kanaal om een nieuwe inhoudelijke stimulans te geven aan de wereldwijde sociale ontwikkeling en de aanvaarding van universele arbeidsnormen.

Kwaliteit van arbeid vormt een beleidsprioriteit. Verdere ontwikkeling en internationale aanvaarding van arbeidsnormen kaderen perfect binnen het Vlaamse beleid van duurzame ontwikkeling en van de promotie van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Recent verscheen van de hand van de Europese Commissie, een mededeling rond arbeidsnormen ('core labour standards'). Deze mededeling is op de eerste plaats bedoeld voor toepassing binnen de EU zelf (bijvoorbeeld als aandachtspunt voor het werkgelegenheidsbeleid, maar ook als onderdeel in handelsakkoorden), maar is ook een mogelijk agendapunt voor de ministeriële conferentie.

Twee punten zouden dienen te worden benadrukt. Het betreft dan twee standpunten die reeds door de Europese Commissie werden geformuleerd en Vlaanderen extra onder de aandacht kan brengen:

1. De verhouding tussen de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) en de WHO

Omdat de WHO, in tegenstelling tot de IAO, beschikt over een bindende geschillenprocedure bestaat de neiging om thema's als arbeidsgeschillen en "core labour standards" ook onder te brengen bij de Wereldhandelsorganisatie. Deze heeft echter een andere doelstelling en kent geen democratische structuur en controle.

De Europese Commissie heeft krachtig herhaald dat de IAO 'l'organisation compétente pour définir et négocier les normes relatives au travail' moet blijven. De hele filosofie achter het ontwikkelen van internationale instrumenten moet leiden naar 'un renforcement du pilier social en se fondant sur les mécanismes de l'OIT (IAO) et non sur ceux de l'OMC (WHO)'. België onderschreef dit en wenst meer afstemming en samenwerking tussen WHO en IAO.

Voorstel van conclusie:

De Vlaamse Regering wenst te benadrukken dat de rol van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) op vlak van de verbetering van de arbeidsomstandigheden en het recht op volwaardig werk en loon cruciaal blijft en zelfs moet worden verstrekt. Ze ondersteunt het voorstel van de Europese Commissie om de instrumenten die de IAO ter beschikking staan uit te breiden.

De werkzaamheden en bevoegdheid van de IAO moeten duidelijk worden onderscheiden van de onderhandelingen tot liberalisering van de handel in diensten in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WHO). Een multi-institutionele samenwerking tussen de internationale organisaties als de IAO, de WHO, de UNCTAD, de Wereldbank en de UNDP (het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties) vormt een aangewezen kanaal om een nieuwe inhoudelijke stimulans te geven aan de wereldwijde sociale ontwikkeling en de aanvaarding van universele arbeidsnormen.

2. De "Core Labour Standards"

Het is onzeker of deze heikele thematiek op de agenda van Doha zal worden geplaatst. Dit door de stevige tegenstand van de meerderheid van ontwikkelende landen die arbeids- en milieunormen als een nieuwe vorm van protectionisme van de ontwikkelde landen ziet. Zoals eerder werd gesteld beslist de Raad Algemene Zaken in de loop van oktober over het mandaat en de doelstellingen van de EG. Tot nu toe blijft ook de federale overheid voorstander van de opname van dit punt op de agenda.

Een haalbaar alternatief voor het opnemen van dit dossier in de onderhandelingen is het voorstel van de Europese Commissie om een multi-institutioneel forum uit te bouwen met medewerking van internationale organisaties als de IAO, de WHO, de UNCTAD, de Wereldbank en de UNDP waarin o.a. de thema's arbeidsnormen en sociale ontwikkeling aan bod kunnen komen en bvb. "best practices" geïdentificeerd worden. Het dossier van de arbeidsnormen zou op die wijze nauw betrokken blijven bij de werkzaamheden van de WHO, maar worden ontdaan van het bezwarende statuut van formeel onderhandelingspunt.

Voorstel van conclusie:

Voor de Vlaamse regering vormt de kwaliteit van de arbeid een prioriteit. De verdere ontwikkeling en internationale aanvaarding van arbeidsnormen kadert perfect binnen haar beleid van duurzame ontwikkeling en de promotie van sociaal verantwoord ondernemen. De Vlaamse regering is dan ook voorstander van de opname van de thematiek van arbeidsnormen op de agenda. De verdere sociale ontwikkeling van de ontwikkelende WHO-lidstaten moet hierbij echter het ultieme einddoel zijn en elke vrees voor protectionisme ten aanzien van ontwikkelingslanden dient dan ook te worden voorkomen.

Culturele diversiteit

Vlaanderen wil voorkomen dat tijdens de komende ronde definities gegeven worden aan de begrippen "cultuur" en "culturele diversiteit", daar dit in het kader van handelsbesprekingen alleen beperkend kan zijn. De bescherming en bevordering van de culturele diversiteit is immers, zoals de biodiversiteit, van vitaal belang voor de toekomst van de mensheid en van de planeet. Het behoort tot het domein van de mensenrechten.

Sommige landen willen daarom cultuur volledig uit de invloedssfeer van de WHO halen en de bevoegdheid voor de bescherming en de promotie van de culturele diversiteit toekennen aan een nieuw, nog op te richten multilateraal instrument. Vlaanderen neemt in deze een afwachtende houding aan tot er concrete voorstellen op tafel liggen. In afwachting daarvan volgt de Vlaamse Gemeenschap met bijzondere interesse de werkzaamheden rond culturele diversiteit in de Raad van Europa en in de UNESCO.

Vlaanderen wil zich niet protectionistisch opstellen. Contact tussen vele culturen bevordert immers de creativiteit. Vlaanderen wil vooral andere instrumenten hanteren om de culturele diversiteit te vrijwaren, zoals subsidies ("incentives"), publieke overheidssteun, fiscale en parafiscale maatregelen, garantiefondsen (risicokapitaal), auteursrechten en andere positieve maatregelen.

Voorstel van conclusie

Culturele goederen en diensten zijn geen handels- of verbruiksgoederen als andere goederen en diensten. Daarom kunnen de marktregels niet zonder meer op deze soort goederen en diensten van toepassing gemaakt worden. Bijgevolg moeten de huidige WHO-regels voor diensten behouden blijven; het is daarbij essentieel dat de lidstaten of hun deelstaten bevoegd blijven om een eigen cultuur- en mediabeleid te voeren. Die nationale behandeling mag niet afgedwongen worden door buitenlandse producenten en distributeurs.

Leefmilieu

Naast de sociale bijsturing opteert Vlaanderen ook voor een ecologische bijsturing van de wereldhandel. Dit houdt ondermeer in dat er een hiërarchie van normen dient opgesteld, die de doelstellingen van duurzame ontwikkeling en de beslissingen van de VN-tops over leefmilieu respecteert.

Voorts dient er op ecologisch vlak naast het respect van de multilaterale milieuakkoorden, een uitklaring te komen van de correcte toepassing van het voorzorgprincipe en het gebruik van ecolabels binnen de WHO-regels, in het licht van de gevaren van onduurzame handel van GGO's. Vlaanderen steunt dus voor het onderdeel "trade and environment" volledig het mandaat dat aan de Europese Commissie werd gegeven naar aanleiding van de conferentie in Seattle (1999). Weliswaar dient er over gewaakt dat de milieuoverwegingen niet afgewenteld worden op de derde wereld.

Voorstel van conclusie

Milieu als randvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling moet op de agenda van de WHO-onderhandelingen staan. Er dient over gewaakt dat de milieuoverwegingen niet afgewenteld worden op de derde wereld.

Ontwikkelingsbeleid

De Vlaamse regering ondersteunt de eenzijdige beslissing van de EU toe om alle landbouwproducten van de minst ontwikkelde landen meteen vrij te maken van invoertarieven, met dien verstande dat bananen, suiker en ruist slechts in een later stadium belastingsvrij worden.

Bij de ondertekening van de akkoorden van Marakech werd een evaluatie van de gevolgen ervan op economisch, sociaal, en milieuvlak in het vooruitzicht gesteld. Vlaanderen dringt er op aan dat deze evaluatie gemaakt wordt.

Wat de toegang tot geneesmiddelen betreft dienen er afspraken gemaakt te worden met de ontwikkelingslanden over goedkope essentiële medicamenten om bijvoorbeeld efficiënt de huidige AIDS-epidemie te kunnen bestrijden.

Ook moet er meer aandacht uitgaan naar het technologisch aspect van de liberalisering van handel. De overdracht van technologie en in het bijzonder van ICT is van belang bij de ontwikkeling van de economie in de derde wereld. De ontwikkelde wereld moet dat technologische aanbod niet overlaten aan de behoeften van consumenten met koopkracht. Daarom is het nodig openbare financiering van technologische middelen te voorzien voor de potentiële gebruikers in ontwikkelingslanden.

Voorstel van conclusie:

Vlaanderen en de EU moeten een pleitbezorger blijven van gerechtvaardigde belangen van ontwikkelingslanden. Dat houdt in dat die landen een betere toegang krijgen tot markten van geïndustrialiseerde landen voor hun competitieve producten en dat afspraken gemaakt worden over de toegang van ontwikkelingslanden tot essentiële, goedkope geneesmiddelen. Ook moet aangedrongen worden op een evaluatie inzake de gevolgen van de akkoorden van Marakech.

Werking van de WHO

De WHO als organisatie is dikwijls het voorwerp van kritiek omwille van haar ondemocratisch functioneren. De WHO is nochtans niet anders georganiseerd dan vele andere internationale organisaties. De WHO kan beschouwd worden als een overwegend intergouvernementele organisatie, d.w.z. een organisatie die haar beslissingsmacht uitsluitend ontleent aan haar lidstaten die dus geen algemene overdracht van soevereiniteit hebben gedaan.

Daarnaast is er wel het probleem van de juridische gelijkheid tussen de lidstaten en hun feitelijke ongelijkheid. Vooral op het vlak van de besluitvormingsprocedure en de geschillenprocedure ondervinden ontwikkelingslanden structurele hindernissen.

Anders dan in andere internationale organisaties neemt de WHO beslissingen bij meerderheid, hoewel dat in de praktijk nog niet is gebeurd. Er wordt tot nu toe beslist bij consensus. Wat de WHO ook in de praktijk onderscheidt van de meeste organisaties, is het feit dat zij bindende regels kan maken die afdwingbaar zijn. De WHO maakt een eigen rechtsorde. Dat betekent dus dat die WHO-beslissingen niet vrijblijvend zijn voor de leden én dat de lidstaten zich bij de beslechting van geschillen moeten gedragen naar de uitspraak van de WHO-rechtscolleges (de "panels"), zo niet kunnen ze sancties van de andere lidstaten oplopen.

Daar waar de EU en de VS aandringen op meer externe transparantie van de besluitvorming, benadrukken de ontwikkelingslanden meer de interne transparantie. De eerste twee belangrijke actoren bedoelen de openbaarheid van de WHO-werking. De derde wereld aanvaardt niet langer dat hij van de voorbereiding van de besluitvorming feitelijk uitgesloten wordt.

Dit is zelfs op de vorige conferentie gebeurd, in de zogenaamde "green rooms" waar de EU, de VS en andere sterk ontwikkelde landen overleg pleegden en coalities poogden te vormen.

Voorstel van conclusie:

De Vlaamse regering is vragende partij voor een degelijke evaluatie van het functioneren van de WHO.

De Vlaamse regering steunt de oproep van de EU om de ontwikkelingslanden te blijven behandelen als gelijke partners en dus niet uitsluitend voorbereidende afspraken te maken met geïndustrialiseerde landen. De regering steunt de idee om nieuwe overlegstructuren tot stand te brengen die hiertoe bijdragen.

BIJLAGE 2

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Kanselarij

Koolstraat 35, 1000 BRUSSEL
Tel. 02-553 26 04 - Fax 02-553 26 06
E-mail: tine.mortelmans@coo.vlaanderen.be

Aan de heer Louis MICHEL
Vice-Eerste Minister
Minister van Buitenlandse Zaken
Directoraat-generaal Juridische Zaken
Karmelietenstraat 15
1000 Brussel

uw kenmerk

ons kenmerk

bijlagen

11AA/SEC/IDB/AV/VV/2001/0510

1

vragen naar / e-mail

telefoonnummer

datum

Iris DE BOCK

02-553 26 39

Anne VERMEIR

02-553 26 19

iris.debock@coo.vlaanderen.be

05 OKT. 2001

anne.vermeir@coo.vlaanderen.be

Betreft: Standpuntbepaling van de Vlaamse regering over de op te maken agenda van de onderhandelingen in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WHO), naar aanleiding van de ministeriële conferentie van de WHO van 9 tot 13 november in Doha, Qatar

Mijnheer de minister,

Ik deel u mee dat de Vlaamse regering in haar vergadering van 5 oktober 2001 een standpunt heeft ingenomen m.b.t. bovengenoemde aangelegenheid.

De Vlaamse regering is, in het kader van de WHO, voorstander van een nieuwe onderhandelingsronde over de verdere vrijmaking van de wereldhandel met een ruimere agenda dan enkel de 'build-in'-thema's.

I. Sectorale standpunten over de agenda

1. Mobiliteit, infrastructuur en energie

De conferentie moet de verdere liberalisering van de commerciële diensten en goederen in de sectoren mobiliteit, infrastructuur en energie op de agenda van de WHO-onderhandelingen plaatsen. Het minimaal te bereiken doel is de marktopening voor de maritieme diensten in Noord-Amerika of de afschaffing van de belemmeringen in Centraal- en Oost-Europa.

2. Welzijn en gezondheidszorg

Welzijn en gezondheidszorg mogen niet op de agenda van de onderhandelingen staan. Indien dat onvermijdelijk zou zijn, dan moet de Europese Commissie vasthouden aan het weigeren van de nationale behandeling van buitenlandse diensten inzake welzijn en gezondheidszorg.

3. Cultuur en media

Voor cultuur en media dient men te blijven vasthouden aan het nog steeds geldende mandaat van de EU-ministerraad d.d. 26 oktober 1999.

Het mandaat bepaalt dat, zoals tijdens de Uruguay-ronde, de Europese Unie gedurende de komende WHO-onderhandelingen zorg zal dragen voor het behoud en de ontwikkeling van de mogelijkheid voor de Gemeenschap en haar lidstaten een eigen cultureel en audiovisueel beleid vast te stellen en uit te voeren, en zodoende haar culturele diversiteit te bewaren. De culturele diensten (sector 10 van de WHO-classificatielijst) en de audiovisuele diensten (sector 2, subsector D) horen niet thuis op de agenda van de WHO-onderhandelingen.

4. Onderwijs en vorming

De agendering van onderwijsdiensten is onvermijdelijk omdat het tot de zogenaamde 'build in'-agenda behoort. Om de kwaliteit van het onderwijs te vrijwaren, moet de EU een beleidsmarge van de WHO-lidstaten blijven eisen en de EU mag dus in het bijzonder geen algemene maatregel van nationale behandeling aanvaarden.

5. Toerisme

Het beleidsdomein toerisme moet als horizontaal thema op de agenda van de WHO-onderhandelingen inzake diensten worden geplaatst.

6. Landbouw

Landbouw komt op een volgende onderhandelingsronde ('build-in'-agenda). Tijdens de geplande onderhandelingen moet de nadruk gelegd worden op de export van runds- en varkensvlees, alsook van producten van pluimvee en sierteelt, en groenten en fruit.

II. Algemene overwegingen vanwege de Vlaamse regering m.b.t. arbeidsnormen, culturele diversiteit, milieunormen, ontwikkelingsbeleid en de werking van de WHO

1. Arbeidsnormen

De Vlaamse Regering wenst te benadrukken dat de rol van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) op vlak van de verbetering van de arbeidsomstandigheden en het recht op volwaardig werk en loon cruciaal blijft en zelfs moet worden verstrekt. Ze ondersteunt het voorstel van de Europese Commissie om de instrumenten die de IAO ter beschikking staan uit te breiden.

De werkzaamheden en bevoegdheid van de IAO moeten duidelijk worden onderscheiden van de onderhandelingen tot liberalisering van de handel in diensten in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WHO). Een multi-institutionele samenwerking tussen de internationale organisaties als de IAO, de WHO, de UNCTAD, de Wereldbank en de UNDP (het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties) vormt een aangewezen kanaal om een nieuwe inhoudelijke stimulans te geven aan de wereldwijde sociale ontwikkeling en de aanvaarding van universele arbeidsnormen.

2. De "Core Labour Standards"

Voor de Vlaamse regering vormt de kwaliteit van de arbeid een prioriteit. De verdere ontwikkeling en internationale aanvaarding van arbeidsnormen kaderen perfect binnen haar beleid van duurzame ontwikkeling en de promotie van sociaal verantwoord ondernemen.

De Vlaamse regering is dan ook voorstander van de opname van de thematiek van arbeidsnormen op de agenda. De verdere sociale ontwikkeling van de ontwikkelende WHO-lidstaten moet hierbij echter het ultieme einddoel zijn en elke vrees voor protectionisme ten aanzien van ontwikkelingslanden dient dan ook te worden voorkomen.

3. Culturele diversiteit

Culturele goederen en diensten zijn geen handels- of verbruiks-goederen zoals andere goederen en diensten. Daarom kunnen de marktregels niet zonder meer op deze soort goederen en diensten van toepassing gemaakt worden. Bijgevolg moeten de huidige WHO-regels voor diensten behouden blijven; het is daarbij essentieel dat de lidstaten of hun deelstaten bevoegd blijven om een eigen cultuur- en mediabeleid te voeren. Die nationale behandeling mag niet afgedwongen worden door buitenlandse producenten en distributeurs.

4. Leefmilieu

Milieu als randvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling moet op de agenda van de WHO-onderhandelingen staan. Er dient over gewaakt dat de milieuoverwegingen niet afgewenteld worden op de derde wereld.

5. Ontwikkelingsbeleid

Vlaanderen en de EU moeten een pleitbezorger blijven van gerechtvaardigde belangen van ontwikkelingslanden. Dat houdt in dat die landen een betere toegang krijgen tot markten van geïndustrialiseerde landen voor hun competitieve producten en dat afspraken gemaakt worden over de toegang van ontwikkelingslanden tot essentiële, goedkope geneesmiddelen. Ook moet aange drongen worden op een evaluatie inzake de gevolgen van de akkoorden van Marakech.

6. Werking van de WHO

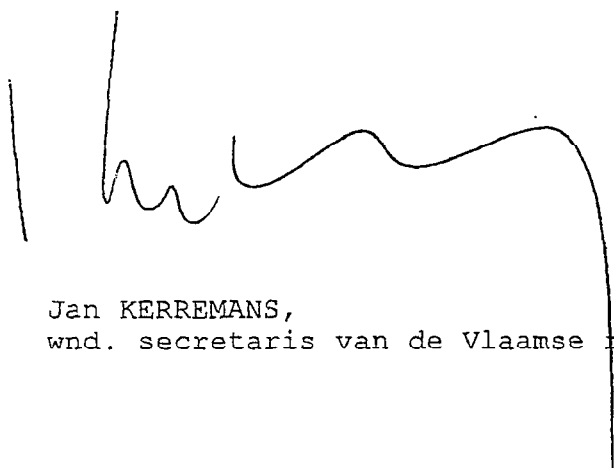
De Vlaamse regering is vragende partij voor een degelijke evaluatie van het functioneren van de WHO.

De Vlaamse regering steunt de oproep van de EU om de ontwikkelingslanden te blijven behandelen als gelijke partners en dus niet uitsluitend voorbereidende afspraken te maken met geïndustrialiseerde landen. De regering steunt de idee om nieuwe overlegstructuren tot stand te brengen die hiertoe bijdragen.

Ter informatie deel ik u tevens mee dat inhoudelijke vragen met betrekking tot deze aangelegenheid kunnen worden gericht aan de heer Koen JONGBLOET, adjunct-kabinetschef van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid (Kreupelenstraat 2 te 1000 Brussel - Telefoonnummer: 02-553 23 11 - e-mail: koen.jonbloet@vlaanderen.be).

Als bijlage zend ik u een eensluidend verklaard afschrift van de desbetreffende beslissing van de Vlaamse regering.

Met de meeste hoogachting,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and a long vertical stroke at the end.

Jan KERREMANS,
wnd. secretaris van de Vlaamse regering.